

2687-5640

PREMIUM E-JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Yıl / Year : 2021
Cilt / Volume : 5
Sayı / Issue : 13
ss / pp : 223-233

<http://dx.doi.org/10.37242/pejoss.2105>
Araştırma Makalesi / Research Article
Makale Geliş / Received : 19.04.2021
Yayınlama / Published : 31.05.2021

Doç. Ayşegül TÜRK

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Görsel Sanatlar Bölümü Ankara /Türkiye
<https://orcid.org/0000-0001-7467-9456>

Merve GÜLSEREN

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mesleki Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Ankara /Türkiye
<https://orcid.org/0000-0001-8825-554X>

PULP FICTION (UCUZ ROMAN) FİLMİ VE SİMGELEŞMİŞ KOSTÜMLER

ÖZET

Hollywood film sektörü dram filmleri için önemli bir kaynaktır. Dram filmlerinde konu, anlatım ve kurgu gibi sinemasal öğeler anlam yaratmanın yanı sıra; görüntü ve anlamı pekiştiren sanatsal öğelerinde en az filmin dramatik yapısı kadar önemli olduğu açıktır. Sanatsal öğelerin içinde yer alan kostüm tasarımı da filmde atmosferi yaratan, belirleyen, değiştiren ve karakterlerin gerçeğe yakın olmasını sağlayan önemli unsurlar olarak yer alır. Dram türünde üretilen filmlerde kostümler film kadar etkili olduğundan yakından ilgili olduğu düşünülen sektörleri de etkilemiştir. Moda, müzik, tekstil, giyim, mekan tasarımının yanı sıra, ayakkabı, çanta, saç, aksesuarlarla yeni bir yaşam tarzını kurma, etkileme ve yeniden biçimlendirme potansiyeline sahip olduğu açıktır. Karakterle özdeşleşen kostümler izleyeni de etkisi altına alarak ticari sektörü de tetikler. Yeni oluşan bu sektör filmin sinemada bitmediğinin yaşamda sürdüğünün de bir kanıtı olarak yaşam alanlarına sızır. Bu bildiride Hollywood Sineması Dram Film tür örneklerinden olan 1994 yılında Quentin Tarantino'nun yönettiği Pulp Fiction (Ucuz Roman) filmi kostümleri, simgesel anlamları, karakterlerin üzerindeki etkileri ortaya çıkartılacaktır. Bunun yanı sıra; sinema sektörü dışında etkilediği alanlar örnekler üzerinden tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Dram Türü, Sinema, Pulp Fiction (Ucuz Roman), Kostüm.

PULP FICTION MOVIE AND ICONIC COSTUMES

ABSTRACT

The Hollywood film industry is an important resource for drama films. In addition to creating meaning, cinematic elements such as subject, narration and fiction in drama films; It is clear that artistic elements that reinforce the image and meaning are as important as the dramatic structure of the film. Costume design, which is among the artistic elements, is also an important element that creates, determines, changes the atmosphere in the film and ensures that the characters are close to reality. Since the costumes in the movies produced in the drama genre are as effective as the movie, they have also affected the sectors that are thought to be closely related. It is clear that fashion, music, textile, clothing, space design, as well as shoes, bags, hair, accessories have the potential to establish, influence and reform a new lifestyle. The costumes that identify with the character also influence the viewer and trigger the commercial sector. This newly formed sector seeps into living spaces as a proof that the film does not end in cinema and continues in life. In this paper, Pulp Fiction movie costumes, symbolic meanings and effects on the characters, directed by Quentin Tarantino in 1994, which is one of the genre examples of Hollywood Cinema Drama Film, will be revealed. And also; Affected areas outside the cinema sector will be determined through examples.

Keywords: Drama Genre Cinema, Pulp Fiction (Pulp Fiction), Costume

1. GİRİŞ

Türk Dil Kurumu'na göre kostüm; "Fransızca "costume" kelimesinden gelir. Kelime anlamı olarak; 1.Ceket, pantolon ve bazen de yelekten oluşan erkek takım giysisi, 2.çoğunlukla sokakta

giyilmek için dikilmiş kadın giysisi,3. Sinema ve tiyatrodaki rol gereği giyilen kıyafetlerin genel adıdır. Sözcük, Latince "gelenek" anlamına gelen "consuetudo" sözcüğünden, İtalyanca ve Fransızca'ya 18. yüzyılda, bir sanat terimi olarak "sahne canlandırılan dönemde giyilen geleneksel giysiler" anlamında geçmiştir" (URL 1).

Sinemada ve gösteri dünyasında kullanılan kostüm yalnızca dönem ya da o dönem tarzını yansıtmacı görevinden daha fazlasını içerir. Karakterin ruh durumunu, ruh durumundaki değişimleri, karakterini, statüsünü gösteren görsel göstergelerdir. Kostüm bu anlamda film atmosferi yaratmada önemli rollerden birini üstlenir. Katmanlı anlam geçişlerine sahip kostüm "Tiyatro veya film türünden bir performansta kostümler karakterleri biçimlendirerek bir görsel anlatıcı rolünü oynarlar... Kostüm, oyuncunun yalnızca dış görünümünü değil, iç dünyasını ve bilinçaltını da yansıtabilmelidir. Kostümün giysi tasarımında ayrıldığı en önemli nokta budur. Kostümün düşünsel işlemi en önemli yanındır. Anlamsal değeri oluşu, kendini sadece görülüp seyredilmeye değil, okuyup anlamaya dayalı fikirleri, bilgileri ve de duyguları iletebilmeli ve yoruma katkıda bulunabilmelidir" (Öztürk ve Ziaei, 2015: 96, 98).

Kostümün işlevleri bir yandan görsel kodlardır; öte yandan da filmle ilgili birçok bilgiyi izleyiciye ileten çoklu kanallardır. "Kostümün birincil işlevi rolün karakter yapısını ortaya koymaktır. Kostüm oyun kişinin yaşına, cinsiyetine, mesleğine, sosyal statüsüne, bulunduğu yerin coğrafi konumuna, mevsim ve hava durumuna, günün hangi saati olduğuna, eyleme, tarihsel periyoda ve psikolojik durumlara ilişkin bilgiler vermelidir. Kostüm tasarımcıları rollere ilişkin bu özellikleri dikkate alarak çalışmalıdırlar" (Öztürk ve Ziaei, 2015: 99). Sinematografik anlam yaratmada makyaj ve kostüm yeni nedensellikler yaratarak anlatılan öyküyü bütünler ve izleyicide yeni anlamlar yaratacak zemini oluştururlar.

"Filmler temelde izleyiciye bir öykü anlatır. Ancak hangi öyküyü anlatırsa anlatsın kostüm ve makyaj atmosfer yaratan en önemli anlatım araçları olarak sinematografi içerisinde yer almaktadır. Bu anlamda kostüm filmin bütünü içerisinde özel işlevlere sahiptir. Film anlatısında önemli bir motif olarak yer alabilir ya da nedensel bir işleve sahip olabilir. Filmlerde kullanılan kostümler anlatı içindeki toplumsal cinsiyet rollerinin ve beklentilerinin inşa edildiği, anlatının geçtiği tarihsel dönemi belirten, irksal ya da sınıfsal özellikleri ortaya koyan önemli öğeler olarak yer almaktadır" (Tuğan,2017:179).

Filmlerin öyküleri, kostüm, makyaj ve atmosfer ile filmin atmosferi tamamlanır. Sembolik anlamları ile yoğun bilgi akışını sağlayan bu sinematografik öğeler ile filmin ruhu yeniden yaratılır. Böylece hem farklı anlam katmanları yaratılmış hem de film anlatısı işlevsel açıdan da zenginleşmiş kabul edilir. Filmler de kullanılan kostümlerin belli işlevleri de vardır:

"Wilson'un kostüm tasarımının işlevine ilişkin görüşü de kostümlerine bilgi verici ve göstergesel özelliklerini vurgulamaktadır. Wilson'a göre kostümler şu işlevlere sahiptir: oyunun tonunu ve stilini belirlemeye yardımcı olurlar. Olayların geçtiği zamanı ve mekânı gösterirler. Oyunun kişilerinin ya da kişi gruplarının doğası, meslekleri ve kişilikleri hakkında bilgi taşırlar. Karakterler arasında ki ilişkiyi, ana karakteri diğerlerinden ayıran özellikleri, bir grubun başka bir gruba olan karşıtlığını sergiler" (Öztürk ve Ziaei, 2015: 99).

Bilgi iletim aracı olarak kostümler; filmin zamanı, mekânı, karakterlerin duygu durumları ve duygu durum değişiklikleri hakkında önemli ipuçları sunarlar. Tasarım sürecinden başlayan bu süreç; karakterin film atmosferindeki gerçekliğe ulaşmasına kadar sürer. Hayal âleminden gerçek uzama gelene kadar kostüm hazırlanma süreci farklı disiplinlerden sanatçı ve tasarımcıların birlikteliği ile mümkün kılınır. "Kostüm tasarım hayal dünyasını, düşleri ve gerçeği, estetiği, duyguyu, yorumu aktarma ve seyirciyi uyarma, etkilenme, görünene görünmeyeni belirlemek amacıyla, kâğıt üzerinde başlanan, sahnede yansıtmayla son bulan, önemli, yaratıcı bir süreçtir. Kostüm tasarımcısı, kostümün doğması, ortaya konması ve

yaşamaları için sayısız akıl, görüş, sayısız duyu ve anlayıştan yardım alır, kendi beceri ve yeteneği ile sınırlandırır” (Öztürk ve Ziaei, 2015: 99).

Film atmosferinde kostümler karakterin tamamlayıcı öğelerinden biridir. Bu anlamda kostüm film için yalnızca karakterin dış görünüşü değildir. Kültürel kodları da içerir. Bu kodlar karakterin içinde bulunduğu durumun izleyici tarafından deşifre edilmesini olanak tanınması için düşünülmüştür. Bunların ötesinde kostümlerin kişilik oluşturu misyonu vardır. Bu misyon makyaj ve aksesuarla desteklenerek inandırıcılık ve yaratılması planlanan gerçeklik daha güçlü kılınır. Özen’den aktaran Tuğan’a göre;

“Sinemada giysinin, genellikle belli bir kişinin, toplumun, ülkenin ve kültürün özelliklerini ilk bakışta yansıtan temel öğelerden biri olduğunu ifade etmektedir. Giysi, bu anlamda filmin konusunun geçtiği çağı, ülkeyi, giysi sahibinin toplumsal sınıfını ve bu kişinin beğenisini açığa vurabilir. Belirli bir kişi belirli giysinin dışında pek düşünülemez. Bu sebeple karakterlerin kendilerine uygun giysilerle görünmeleri sinemada büyük önem taşımaktadır (Özön, 2008:108). Sinema tarihi giysileri ile özdeşleşmiş film kişileri ile karakterize olmaktadır. Süpermen’in kırmızı pelerini, Batman’in yarasaı andıran ve tanınmamasını sağlayan maskesi Charlie Chaplin’in yarattığı Şarlo tiplemesinin şapkası ve bastonu sinema tarihine geçmiş ve izleyicinin de görür görmez tanıdığı ikonografik öğeler olan kostümlerdir” (Tuğan,2017:181).

Film atmosferinde karakterin giydiği giysi karakterle özdeşleşerek sembolik anlamlar üretir. Sembolik yanı ağır basan kostümler dönemin, karakterin filmin ruhunu taşırlar. Aynı zamanda da karakterle özdeşleşerek filmin ötesine bile geçebilirler. Bir yandan da sembolikleşen bu kostümler piyasa da kendine farklı alanlar açarak farklı formlarda satılacak bir mecraya dönüşürler.

2. QUENTIN TARANTINO: UCUZ ROMAN, 1994.

Quentin Jerome Tarantino, mizah ve şiddetin iç içe geçtiği filmleri ile bilinen “Amerikalı film yönetmeni, oyuncu ve senaristtir. “Filmlerini Hollywood klişelerinin dışına çıkarmasıyla 90’ların bağımsız sinemacılarından biri olarak tanınmıştır. Hem art-house sineması hem de popüler kültür hakkında sahip olduğu derin bilgi birikimini filmlerine yansıtan Tarantino, 1990’ların ilk dönemlerinde cesurca kullandığı doğrusal olmayan öykü akışı, diyalogları ve kanlı şiddet sahneleri ile kısa sürede büyük üne kavuşmuştur (URL 2).

“Ucuz Roman; Pulp Fiction, Quentin Tarantino yönetmenliğindeki Roger Avary ile birlikte yazılmış, 1994 yapımı, kült kabul edilen bir filmidir. Ucuz Roman, En İyi Film dâhil 7 dalda Oscar’a aday gösterilmiş ve En İyi Orijinal Senaryo Oscarı’nı almıştır. Aynı zamanda 1994 Cannes Film Festivali’nde en iyi film ödülü olan Altın Palmiye Ödülü’nün sahibidir” (URL 3). IMDB sıralamasında 8,9 olarak yer alırken; yine IMDB ye göre dünya tarihinin gelmiş geçmiş en iyi filmleri sıralamasında 7 de yer almaktadır (URL 4).

Ucuz Roman filminde Tarantino pop kültürü öğeleri ile çizgi roman geleneğini aynı potada şiddete ve suça meyilli karakterlerle birleştirmiştir. Bu alana felsefi dokunuşlu konuşmaların eklenmesi ile çok yönlü okumalara açık bir alan oluşur. Suç makinasına dönüşen karakterler aracılığı ile dönemin ruhunu farklı filmlere göndermeler yaparak izleyiciye hatırlatır ve film tek boyutlu okuma ve anlama süreçlerinden uzak tutulur. Tarantino bu tavırla sinema dünyasına aşına olan, göndermeleri sezen ve farklı kanalları yan yana getiren aktif izleyiciyi kutsar, pasif izleyici yerinden eder.

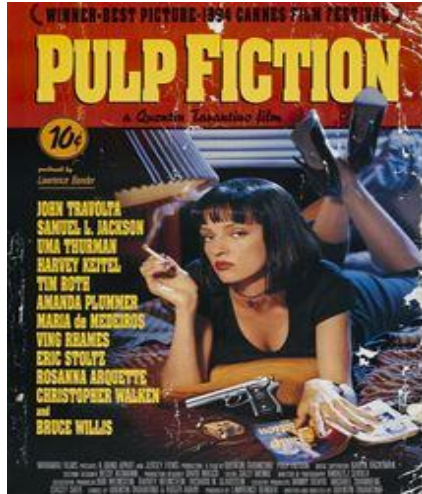
“Tarantino’nun postmodern bir sinemacı olarak adlandırılması da bu yüzdendir. Ucuz Roman ve diğer filmlerinde de türlere ve anlatılara atıfta bulunarak onları yeniden dolaşıma sokarak film tarihini tasdik etmesiyle postmodern öğeleri açık bir biçimde içinde barındırır. Ucuz Roman’daki üç hikâyenin konusuna baktığımız zaman metinlerarasılık bariz ortadadır. İkinci kalite

filmlerin bayat hikâyeleri yeniden canlandırılmıştır. Çete üyesi patronun karısını dışarı çıkarır, ama ona âşık olmamalıdır; boksöre maçı satması için rüşvet verilir, kiralık katiller bir göreve gönderilir” (URL 5).

Çizgi roman atmosferi taşıyan film, abartılı aksiyon sahneleri, şiddet ve mizah ile öne çıkmaktadır. Sanat filmlerini bozguna uğratan tavrı ile Tarantino sineması yıkıcı kabul edilir. Bu yıkıcılığın kökenlerini Atilla Dorsay Amerikan çizgi romanlarına dayandırır.

“Pulp Fiction (Ucuz Roman), kendisini bir zamanlar sinemaya, şimdilerde ise TV’ye kaptırılmış olan, genellikle okumayı sevmeyen Amerikan toplumunda, 1930’lardan bu yana en çok okunan kitap türü olan ve kısaca “pulp” denen ucuz ve sürükleyici suç, cinayet ve gangsterlik romanlarından ya da dergilerinden çıkan bir atmosfer ve renkli kişiler bir araya getiren filmidir. Tüm bu alt kültür kişileri, gerçek ucuz romandan fırlamışa benzeyen niteliklerini Tarantino’ nun mizahı ile harmanlayıp, aslında üç ayrı filmin malzemesi olarak düşünülür ancak filmin sonunda birleşmiş ve iç içe geçmiştir” (Dorsay, 2012: 450).

Filmin konusu şöyledir: Aynı anda soygun yapmaya hazırlanan sıradan bir çiftin, patronun görevlendirmesiyle adam öldürmek için hazırlanan iki tetikçinin, patronunun karısıyla yemeğe çıkmak durumunda kalan tetikçilerden birinin, şike yapması istenen bir boksörün ve onun patronunu dolandırma hikâyesinin paralel şekilde kurgulanması ve bu süreçte gerçekleşen cinayetler, çarpışmalar, uyuşturucu komaları, dans yarışmasının kesişmesinden oluşmaktadır. (Şekil 1) Film, üç ana suç öyküsünden oluşmuştur. Her hikâyenin ana karakterleri yeraltı patronu Marcellus’ un karakteriyle bağlantılıdır. Filmin konusu 1920’lerin ünlü dergisi Black Mask’ den elde edilen fikirdir. Bu nedenle, “kâğıt hamuru kurgusu” terimi aslında bu dergiyle ilişkilidir ve Tarantino’nun filmini çekmeden çok önce var olmuştur. Quentin Tarantino’nun yönettiği 1994 yapımı Pulp Fiction (Ucuz Roman) filmi tamamen popüler kültüre hitap eden öğeler barındırmaktadır. Chicago Sun-Times’in ünlü bir film eleştirmeni olan Roger Ebert, Pulp Fiction’ı “on yılın en etkili filmi” olarak nitelendirmiştir (URL 6).

Şekil 1: Quentin Tarantino, Pulp Fiction, 1994, Film Afişi,_(URL 7).

Film şiddet temsili olarak şiddetin her türünü üreten bir filmidir. Giroux’dan aktaran Yılmazok’a göre;

“Ucuz Roman (Pulp Fiction, 1994) filmi ve şiddet kültürü üzerine “Pulp Fiction and the Culture of Violence” başlıklı yazısında görsel şiddetin üç biçimini törensel [ritualistic], sembolik ve aşırı gerçek [hyper-real] olarak tanımlar. Törensel şiddet, korku, aksiyon, Hollywood dramaları gibi türlerin tekrar tekrar ve belli formüllerle ürettiği şiddeti tarif eder. Tamamen sıradan, tahmin edilebilir ve erkek klişeleriyle örülü olan bu şiddet sadece göze hitap etmekte olup yüzeysel içeriğe sahiptir. Her ne kadar

seyirci şiddetin bu türden temsiliyle duygusal bağ kurabilirse de insanların karmaşık davranışlarına ve kavgalarına ilişkin pek fazla bilgi edinemez. Onca entrikaya, büyüleyici görseleğe ve yaşadığı şoklara karşın, bu tür şiddet belli formüllerin dışına çıkmaz. Sıradan olaylara müdahale etmediği gibi eleştirel bir bakıştan yoksundur. Abartıdan ve kendini tatmin etmekten öteye gitmez. Şiddetin bu tür kullanımında, yani onlarca, yüzlerce insanın öldürüldüğü filmlerde seyirciden şiddetin mekanizmaları ve yansımaları üzerine kafa yorması beklenmez. Törensel şiddet, Hollywood filmlerinin eğlenceden ibaret olduğu, siyasi imalarından veya mesajlarından dolayı mahkûm edilmemeleri gerektiği genel kanısını güçlendirmeye yarar” (Yılmazok, 2016: 180).

2.1. Kostümler ve Anlamları

1994 yılında Quentin Tarantino'nun yönettiği Pulp Fiction (Ucuz Roman) filminin kostüm tasarımcısı Betsy Heimann'dır. Başrol oyuncularında olmasa bile filmin genelinde 90'ların tüm moda görünümleri kullanılmıştır. Denim gömlekler ve ceketler, rahat kesim jeanler, bol takım elbiseler, kabanlar, dönemin saç stilleri, baskılı t-shirtler, gömlek içi t-shirt kullanımı, ekosenin gömlek ve alt grupta kullanılması erkeklerdeki altın takı kullanımları göze çarpmaktadır. (Şekil 2)

Şekil 2. Pulp Fiction Filmi, 90'lar Modasını Yansıtan Ekose Gömlek. (URL 8)

Filmin tasarımcısı Betsy Heimann, Tarantino ile bu filmde önce Rezervuar köpeklerinde çalışmış ve bu filmin kostüm tasarımıyla alakalı olarak; “John Travolta ve Sam Jackson'ın kostümlerini tasarlarken Rezervuar Köpekleri filminden aldığını hatta Uma Thurman'ın da dışı bir Rezervuar Köpeği olması için kıyafetini siyah beyaz tasarladığını iletmiştir. Zaman ve bütçe kısıtlılığında istediği tarzda pantolon bulsa bile oyuncuya kısa gelmiş ve keserek daha da kısaltmıştır böylece altın rengi Chanel ayakkabılar ortaya çıkmış ve zengin kocaya sahip altın renkli ayakkabılara sahip oyuncunun ünlü dans sahnesi çekilmiş ve filmle birlikte simgeleşen bir sahne olmuştur (URL 9).

Şekil 3. (Uma Thurman) Mia Wallace, beyaz gömlek kombini, (URL 10).

Son derece şiddet içeren ve izleyenleri rahatsız eden film içindeki mizahla, müziklerle eğlenceli hale gelmiş ve karakterlerin stilize edilmiş görüntüsü ile de seyirciler üzerinde büyük etki yaratmıştır. Her kadın Mia Wallace gibi giyinmek istemiştir. Küt saçları, satışı arttırdığı ojeleri, kısa pantolonu, beyaz gömleği, altın sarısı Chanel babetleri ile onu filmin en kostümleriyle simgeleşen karakteri haline getirmiştir. (Şekil 3). Besty Heimann'ın Uma Thurman için tasarladığı dar ve uzun manşetli beyaz Fransız gömleği ve ges pantolonda 1990'ların minimalist şıklığını görebiliriz (Şenyapılı, 2002:178). Bunun yanı sıra sivri yakalar, büyük manşetler, daraltılmış bel ile bir araya gelince görünüşü dışileştirmiş, mafya babası ve patronun karısı olduğu için ateşli ama dokunulmaz bir karakter yaratılmıştır.

Şekil 4. (Uma Thurman) Mia Wallace simgeleşmiş kostümü, (URL 11).

Mia Wallace, ilginç, güçlü ve oldukça şeytani bir femme fatale (baştan çıkarıcı kadın) karakterdir. Dikkatinizi çekmek için siyah bir elbiseye ihtiyacı yoktur ve servetini yayınlamak için mücevherlerle kaplı olması gerekmemektedir. Sadece temiz bir beyaz gömlek ve bir siyah pantolonla bunlardan fazlasını simgeleyebilir. Asıl önemli olan kıyafetiyle bütünleşen karakterin, tarzıyla simge haline gelmesidir. (Şekil 4) Bu basit parçalarla dikkat çekmesi onu özel yapmıştır (URL 12).

2.2. Kostümlerin Etkileri

Film; moda, makyaj, saç, yeme içme, dans, yaşantı, tavır vb konularda izleyicisini son derece güçlü etkilemiştir. Film izlendikten sonra günlük yaşamdaki yansımaları ile film dışarıda yani hayatın içinde yeniden üretilir. Filmin yarattığı atmosferin dışarıda yaratılması için her bir parça ticari anlamda yeniden üretilir ve piyasaya sürülür. Fimin rüzgarı bir yandan diğer sektörleri besleyerek ticari başarısını devam ettirir. Öte yandan da moda haline gelen nesne ve kostümlerle yeniden üretilen film film karakterlerine benzeyen bireyleri çoğaltarak filmin etkileme alanları giderek büyümektedir. Ucuz ya da pahalı tüm kategorilerde kendini gösteren filmin meta değeri filmin etkileme gücünün sembolü sayılır.

Kahraman Mia Wallace koyu rujlu makyajı ve ojesiyle de öne çıkmıştır. Hatta makyaj markası Urban Decay 2014 yılında bir koleksiyon oluşturarak, hayranlarının onun görünümünü kendilerinde yaratmasını sağlamıştır. (Şekil 5, Şekil 6)) Mia Wallace'ın başlattığı en büyük trend karanlık vampir kırmızısı ojeleridir. Chanel'in "Vamp" ojesi kısa zamanda raflardan tükenmiştir (URL 13).

Şekil 5. Filmin simgeleşen nesne, saç, makyaj malzemesi ve kostümleri, (URL 14).

Şekil 6. Filmin simgeleşen nesne, saç, makyaj malzemesi ve kostümleri, (URL 15).

Bu film moda anlamında öncülük yapmış, bele oturan büyük manşetli, büyük yakalı, önü oval kesim gömlek filmde sonra giyilmiş, yine makyaj malzemeleri ve Chanel koyu renk ojesini ve makyaj stili için kozmetik markaları malzemeleriyle birlikte önerilerle tanıtmış, kısa paça pantolonlar yeniden gündeme gelmiştir (URL 16).

Şekil 7. Pulp Fiction, 90'lar Modasını Yansıtan Gangster Tarzı, (URL 17).

Şekil 8. Marc Jacobs: Mia'nın İkonik Saç Stili, (URL 18).

Şekil 9. Jil Sander Tasarımları, Mia Stili Kostümler, (URL 19).

Şekil 10. Tom Ford Tasarımları, Mia Stili Kostümler, (URL 20).

Büyükşehir Sanat Müzesi Kostüm Enstitüsü'nün küratörü Andrew Bolton, 2002'de gangster tarzının defilelere yansıdığını söylemiştir. (Şekil 7.). Heimann'ın siyah androjenik görünümü aynı zamanda kadın modasını da etkilediği gözlenmiştir. Mia Wallace'ın kostümü aslında Vincent ve Jules'in tarzından uzakta değil ve "takım" kendi başına bir moda trendi haline gelmiştir. Siyah pantolon veya eteklerle birleştirilmiş beyaz yakalar, son yirmi yılda kadın moda defilelerinde birkaç kez ortaya çıkmıştır. (Şekil 8). 2014 yılında filmin yirminci yıldönümü olmasıyla yeniden tasarımcıların dikkatini bir kez daha çekmiştir. Jil Sander'in tasarımları bu geri dönüşü açıkça ortaya çıkarır. Bazı tasarımcılar o yıl erkek ve kadın koleksiyonlarında filmi odak noktası haline getirmişlerdir. (Şekil 9, Şekil 10). Bugünlerde moda blogları hala Thurman'ın karakterini stil ikonu olarak gördüğünü belirtmektedir (URL 21).

Filmlerdeki çoğu kadın karakter, kişiliğini izleyiciye yayımlayan aksesuarlar, renkler veya silüetlerle doludur. Marilyn Monroe'nin filmlerdeki pembe saten kullanımlarını düşündüğümüzde ve sarışıklıkla birleştiğinde şıklık, seksilik, lüks ve hem masum kızlık hem de kadın cinselliğini uyandıran bir renk olduğunu görürüz. Mia Wallace'ın kıyafeti bundan farklıdır. Bir çeşit boş sayfadır, sadece beyaz bir gömlek ve siyah pantolondan oluşur. Çok az görünse de kahverengi bir trençkot ve siyah ceket giymiştir ama yine de parçaları basit ve keskindir. Mia Wallace'ın için kostümleri konuşmaz oluşturduğu stili ve yaratılan karakter onun adına bunu yapmıştır (URL 12).

2.3. Kostümlerin Simgeleşme Nedenleri

Bu filmde hepimizin hatırladığı ilk şey kadın başrol oyuncusunda dahi takım elbise giyilmiş olmasıdır. Filmdeki en güçlü kadın karakterin maskülen havası, erkek gibi giyinmesi yine hatta filmdeki tetikçiler kadar keskin giyinmesi etkileyicidir. Yalın ve sade olan bu tarz filmde anlamı kuvvetlendiren unsurlar haline gelmiştir. İş dünyasının sembolü olan takım elbise erkeklerin dünyasından çekilerek kadın kostümü olarak gündelik yaşama aktarılması ile suç ve mizahla birleşerek çok katmanlı anlamla yaratmıştır.

Şekil 11. Film kostümleri, (URL 22).

Filmdeki kadın karakterin dışı görünmesi için seksi kostümler, zengin olduğunu göstermesi için pahalı mücevherler yerine, sade şıklığı gösterdiği için filmin kostümleri simgeleşmiştir. Kostümlerin maskülen atmosferi kadın ve erkek cinsiyetleri arasındaki sınırı kaldırarak melez bir moda formu yaratmıştır. Film gösterime girdikten 20 yıl sonra bile moda dünyasında tekrar tekrar esinlenen minimalist bir tarz yaratmıştır. Abartı, süs ve renkten kaçınan bu tavırda kostümleri ikon haline getirmiştir. Öte yandan ulaşılabilirliği ve günlük yaşamda kolayca kullanılabilirliği nedeni ile kostümler filmin sınırlarını aşmıştır. Sadece beyaz gömlek ve siyah pantolonla simge olunabileceğini ispatlamıştır. Ve filmin birçok sahnesinde bu kostümle görüntülenmektedir. Bir karaktere beyaz bir gömlek ve siyah pantolon giydirmek bir düşünce değildir. Bu modada büyük bir ifade biçimidir. Zamansız bir kombindir ve aynı zamanda moderndir. (Şekil 11) Bir tür kaynak kostüm merkezine haline gelen filmin kostümleri tasarımcıları için çekim noktası olmaya devam etmektedir.

Yönetmenin (1992) Rezervuar köpekleri filminde ve takip eden Ucuz Roman filminde de takım elbise kullanması ve buna kadın karakteri de dâhil etmesi, bu tarzın etkisini arttırmıştır. 1980'lerde kullanılan vatka görünümle birlikte çalışan kadınların iş yaşamında artmasıyla kadınlar daha erkeksi görünerek ciddiye alınmaya başlanmıştır ve bu özel tasarım beyaz gömlek ve kısa paça pantolon işte bu noktada da dikkat çekmiştir. İş yaşamında görünürlüğü ve etkisi artan kadınlar uyum sağlama ve kendini kamufle etme adına daha maskülen kabul edilen giysilere yönelmişleridir. 1990'ların ortalarına doğru podyumlarda sıkça tekrarlanmıştır. Sanat ve yaşam arasındaki etkileşimin sürekliliği devam ettiği sürece sanatsal her türlü üretim gündelik yaşamda karşılığını bulacaktır.

3. SONUÇ

Hollywood sineması dram türü örneklerinden biri olan 1994 yılında Quentin Tarantino'nun yönettiği Pulp Fiction (Ucuz Roman) filmi kostümleri; moda, saç, aksesuar makyaj alanlarını güçlü bir şekilde etkilemiştir. Hollywood' un 90'lı yıllar önemli bir tarih aralığıdır. Bu tarihsel aralıkta üretilen filmlerde kurgusal olarak ilerleyen ve izleyiciyi sadece eğlendiren, dönemin tüketim toplumuna hayal satan, starlar üretilip simgeleşmiş karakterleri ve stillerini kabullendiren, genelde yüksek maliyetli ve etkili filmler üreten bir mecra olarak kabul edilir. Son yıllarda sadece dönem filmlerinin kostüm alanında Oscar alması da bu durumun açıkça göstergesidir. Çünkü dönem filmleri kostümler açısından çok daha belirgin ve işçilik anlamında kostüm tasarımcısının ustalıklarını göstermektedir.

1994 yapımı Pulp Fiction (Ucuz Roman) filminde kostüm incelemeleri sonucunda; filmlerdeki karakterler fiziksel olarak, gerçek insan fiziğine uygun ancak oynanan karakterden dolayı, uzun boy, kısa boy, sakatlık vs gibi insana özgü doğal fiziksel özellikler olmaktadır. Pulp Fiction (Ucuz Roman) filminde ise farklılık yaratacak fiziksel özellikler kullanılmamıştır. Bu anlamda geleneksel dram türünden ayrılmaktadır.

Dram türünde karakteri destekleyen, nesne, maske, aksesuar olarak genellikle gerçek insanların kullandığı, şapka, kep, maskeli balolarda kullanılan maskeler, herhangi bir spora ait başlıklar, koruyucular vs. kullanılabilir. Yine insanların doğal olarak kullandığı kullanılabilir gözlük, ceket, süt, baston gibi gündelik eşyalar karakterle kullanılmaktadır. Bu anlamda saç ve makyajda ise karaktere ve konuya uygun, ruh halini, statüsünü, duygularını yansıtan genellikle gündelik detaylar hâkimiyetini kurar. Bu bağlamda Pulp Fiction (Ucuz Roman) filminin ana karakterin kahküllü saçları, koyu renk ojeleri karakteri belirginleştiren özellikleridir.

Bu tür tamamen gerçek hikâyelerden ve insanlardan esinlendiği için kostümlerin verdiği mesaj konuyla ve karakterin vermek istediği mesajla örtüşür, karakter hakkında fazlasıyla ipucu verir. Seçilen filmdeki kadın karakterin maskülen tarzı kostümleriyle yansıtılmıştır. Kostüm tasarımlarında kadın ve erkek ayrımı yapmadan minimalist bir tarzın benimsenmiş olduğu görülür. Abartısız kostüm ve maskülen tarz kadın erkek cinsiyet söylemlerinin silinmesine vurgu yapar. Siyah be beyaz keskinliği yaşantı zıtlığına da gönderme niteliği taşır. Filmin çekildiği yıllar kadının İş yaşamında daha görünür olduğu ve kendini var etmeye çalıştığı yıllardır. Bu anlamda kostümlerde kadınının dışarıda oluşunu temsil etmektedir. Yalın ve maskülen tasarımlar sosyal statü simgesine dönüşmüştür. Filmde kullanılan maskülen tarz saç ve aksesuar seçimi zamanın modasını etkileyerek piyasada bir değer oluşturmuştur. Pantolon kesimi, saç modeli, renk seçimleri sıradan izleyicinin rahatlıkla ulaşabileceği nesnelere dönüştürülerek filmim meta değeri yükselmiştir. Aksesuar kostüm ve saç tasarımları ile film karakterleri piyasaya sürülen tüketim nesnelерinin içeriğini belirleyerek filmin gündelik yaşamda da devamlılığını sağlamışlardır. Piyasaya sürülen film modası kahramana dönüşme belirtisi olarak yorumlanmıştır.

KAYNAKÇA

Dorsay, A. (2012). *100 Yılın 100 Filmi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Öztürk F. & Ziaei, M. (2015). Sinemada Kostüm Tasarım ve Uygulama Süreci, *Sanat Dergisi*, (27), 97-108.

Şenyapılı, Ö. (2002). *Sinema Tasarım*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.

Tuğan, N. H. (2017). “Sinema İkonografisinde Kostüm ve Makyaj”, *Social Sciences Research Journal*, 6(4), 179-190.

Yılmazok, L. (2016). Dağılan Beyin Parçalarına Gülmek: Quentin Tarantino Filmlerinde Şiddet ve Mizah *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (25),179-193.

URL 1. <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 12-10-2020.

URL 2. <https://www.oggusto.com/sanat/sanatici/quentin-tarantino-hayati-eserleri-ve-bilinmeyenleri>, Erişim Tarihi: 12-10-2020.

URL 3. https://tr.wikipedia.org/wiki/Ucuz_Roman, Erişim Tarihi:12-10-2020.

URL 4. https://www.imdb.com/title/tt0110912/?ref_=ttawd_awd_tt, Erişim: 27.11.2019.

URL 5. Adıgüzel, D. (2019) Quentin Tarantino: Geveze, Soysuz ve Kan İçinde <https://www.kafkaokur.com/2019/08/quentin-tarantino-geveze-soysuz-ve-kan.html>, Erişim Tarihi: 12-10-2020.

- URL 6. Sander, J. (2010). Stylistic Innovations in Quentin Tarantino's "Pulp Fiction"
<https://www.grin.com/document/168280>, Erişim Tarihi: 09-10-2019.
- URL 7. https://www.imdb.com/title/tt0110912/?ref_=ttawd_awd_tt, Erişim Tarihi: 10-12-2018.
- URL 8. <https://observer.com/2014/10/every-single-amazing-90s-look-from-pulp-fiction-in-order-of-appearance/>, Erişim Tarihi: 10-01-2018.
- URL 9. Tasone, A. (2018). Why Mia Wallace's Outfit Made Pulp Fiction's Dance Scene So Iconic, <https://www.interviewmagazine.com/fashion/mia-wallaces-pulp-fiction-outfit-made-dance-scene-iconic>.
- URL 10. <https://www.radiox.co.uk/news/tv-film/watch-when-quentin-tarantino-dad-danced-on-the-set/>, Erişim Tarihi: 10-01-2018.
- URL 11. <https://view.ceros.com/hype-beast/betsy-heimann/p/1>, Erişim Tarihi: 02-06-2018.
- URL 12. Meghan, O. (2014). How Did Mia Wallace Give Us The Most Iconic Fashion Moment on Film of The Last 20 Years? Retrieved from, <https://decider.com/2014/10/14/mia-wallace-fashion/>Erişim Tarihi: 09-10-2018.
- URL 13. Shapiro, C. (2019). Impact of Film on Fashion: Mia Wallace in Pulp Fiction. http://services.library.drexel.edu/static_files/dsmr/volume_7/issue_1/pdfs/shapiro.pdf, Erişim Tarihi: 09-10-2018.
- URL 14. <https://www.loveforlacquer.com/2014/09/urban-decay-pulp-fiction-collection.html>, Erişim Tarihi: 06-05-2018.
- URL 15. http://www.blankmag.com/content/style_mag.com/content/style_spy/, Erişim : 06-04-2018.
- URL 16. Alwood, E. (2015). Six things you never knew about the clothes in Pulp Fiction <https://www.dazeddigital.com/fashion/article/27081/1/six-things-you-never-knew-about-the-clothes-in-pulp-fiction>, Erişim Tarihi: 09-10-2018.
- URL 17. <https://www.grailed.com/drycleanonly/tarantino-black-suit-style-history>, Erişim: 03-09-2018.
- URL 18. <https://www.harpersbazaar.com/fashion/fashion-week/g4199/pulp-fiction-fashion/?slide=6> Erişim: 03-09-2018.
- URL 19. <https://www.harpersbazaar.com/fashion/fashion-week/g4199/pulp-fiction-fashion/?slide=6> Erişim: 03-09-2018.
- URL 20. <https://www.harpersbazaar.com/fashion/fashion-week/g4199/pulp-fiction-fashion/?slide=6> Erişim: 03-09-2018.
- URL 21. Gallagher, B. (2017). Quentin Tarantino's Love Affair With the Black Suit, <https://www.grailed.com/drycleanonly/tarantino-black-suit-style-history>, Erişim: 09-10-2018.
- URL 22. <http://giyinenfilmler.blogspot.com/2010/09/tarantino-filmleri-pulp-fiction.html>, Erişim Tarihi: 10-05-2018.